

DOI: [10.26565/2786-4995-2025-1-02](https://doi.org/10.26565/2786-4995-2025-1-02)

УДК: 336.7

Гнип Наталія

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри банківського бізнесу та фінансових технологій
ННІ «Каразінський банківський інститут»
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна,
e-mail: n.o.gnip@karazin.ua

ORCID ID: [0000-0002-0856-9619](https://orcid.org/0000-0002-0856-9619)

Лезговко Олександра

доктор наук із страхування, перестрахування та управління ризиками, доцент,
Вільнюський університет, факультет економіки та бізнес-адміністрування,
вул. Саулетекіо 9, 2-й корпус, 10222, Вільнюс, Литва,
e-mail: aleksandra.lezgovko@evaf.vu.lt

ORCID ID: [0000-0002-5091-4084](https://orcid.org/0000-0002-5091-4084)

Лебединська Євгенія

здобувач вищої освіти, другий (магістерський) рівень вищої освіти
ННІ «Каразінський банківський інститут»
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна,
e-mail: yevheniia.lebedynska@student.karazin.ua

ORCID ID: [0009-0008-1754-0018](https://orcid.org/0009-0008-1754-0018)

Ідентифікації ключових загроз для фінансової безпеки банку (на прикладі АТ «ПУМБ»)

Анотація (Abstract). У статті розглядається сутність поняття фінансової безпеки банківських установ, яка має важливе значення для забезпечення стабільності банківського сектору та економічної системи в цілому. Забезпечення фінансової безпеки банків є ключовою умовою стабільного функціонування банківської системи, а також розвитку економіки загалом. Ця тема стає особливо актуальною у сучасних умовах, коли на фінансову стійкість банківських установ впливають численні зовнішні та внутрішні фактори. Особливу увагу приділено аналізу внутрішніх і зовнішніх ризиків, які становлять загрозу для фінансової стабільності банку.

Предметом дослідження виступила діяльність АТ «ПУМБ» у період 2021–2023 років. Проведений детальний аналіз динаміки ключових фінансових показників, зокрема активів, пасивів, прибутків і збитків, дозволив виявити основні чинники, що впливають на рівень фінансової безпеки банку. У дослідженні акцентовано увагу на таких аспектах, як вплив економічних, політичних і технологічних ризиків, а також на необхідності дотримання міжнародних стандартів регулювання, зокрема вимог Базельської угоди II.

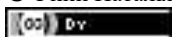
Методологічною основою дослідження стали методи аналізу й синтезу, економіко-статистичний і порівняльний аналіз, які допомогли оцінити вплив зовнішніх умов та внутрішніх механізмів управління на фінансову стабільність банку. Отримані результати підтверджують, що ефективне управління ризиками та адаптація до сучасних викликів, таких як цифровізація фінансових послуг, кіберзагрози та зростаюча конкуренція, мають критичне значення для забезпечення фінансової стійкості банківських установ.

Результати дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення. Вони пропонують рекомендації щодо вдосконалення механізмів управління ризиками, підвищення ефективності операційної діяльності та зміцнення фінансової безпеки банків у довгостроковій перспективі. Крім того, запропоновані заходи спрямовані на розробку стратегій адаптації банківської системи до нестабільних економічних умов і нових викликів. Таким чином, дослідження робить внесок у формування надійної бази для забезпечення стійкості та ефективного функціонування банків у сучасному економічному середовищі.

Ключові слова: фінансова безпека, банківська діяльність, управління ризиками, внутрішні та зовнішні загрози, фінансова стабільність, активи, пасиви.

Формули: –; рис.: 1; табл.: 3; бібл.: 12.

Для цитування: Гнип Н., Лезговко О., Лебединська Є. Ідентифікації ключових загроз для фінансової безпеки банку (на прикладі АТ «ПУМБ»). Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку. №1(16) 2025. С. 20-32. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2025-1-02>

Вступ (Introduction). Забезпечення фінансової безпеки банківських установ є однією з фундаментальних умов стабільного функціонування не лише банківського сектору, а й економічної системи в цілому. Під фінансовою безпекою банку розуміють його здатність ефективно протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам, зберігаючи при цьому стійкість і стабільність своїх фінансових показників. Дослідження фінансової безпеки є особливо важливим у нестабільних економічних умовах, які можуть мати значний вплив на діяльність, ліквідність та платоспроможність банків.

У статті проаналізовано сутність поняття фінансової безпеки банку, а також внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на її забезпечення. Особливу увагу приділено впливу економічних і політичних факторів та ефективності банківського менеджменту, зосереджено увагу на аналізі діяльності АТ «ПУМБ» за період з 2021 по 2023 роки, який показує динаміку ключових показників банку.

Станом на кінець 2023 року, за даними Національного банку України, частка проблемних кредитів у банківському секторі досягла 37,4% [13], що підвищує ризики для ліквідності та фінансової стійкості. Війна та економічні труднощі посилюють загрозу скорочення капіталу банків і вимагають додаткових заходів для зміцнення їх фінансової безпеки. В таких умовах дослідження фінансового стану АТ «ПУМБ» набуває особливої актуальності.

Літературний огляд (Literature review). Аналіз сучасних наукових досліджень у галузі фінансової безпеки банківських установ надає великого значення питанню забезпечення стабільності банків у нестабільному економічному середовищі. У роботах вітчизняних і зарубіжних авторів висвітлюються різні аспекти цієї проблеми, зокрема управління ризиками, вплив регуляторної політики і зовнішньої політики, внутрішні фактори, що визначають рівень фінансової безпеки банків.

Дослідження Голобородько Ю. О. розглядає фінансову безпеку банків як ключовий елемент національної економічної безпеки. Автор визначає фінансову безпеку через систему показників, що характеризують стійкість банківської установи до внутрішніх і зовнішніх загроз. Це дослідження формує базу для розуміння основних ризиків, які впливають на банківську діяльність.

Єрмошенко А. М. акцентує увагу на категоріях фінансової безпеки та розробці інструментів для її забезпечення. Її праця має прикладне значення, оскільки надає можливість адаптувати теоретичні підходи до сучасних умов банківської діяльності.

Практичний аспект фінансової безпеки банків досліджується в роботах Зубок М. І. та Литовченко О. Ю. Зокрема, Литовченко у своїй статті розглядає методи управління фінансовою безпекою та оцінює вплив глобалізаційних процесів на банківський сектор.

Побережний С. М. пропонує навчально-методичний підхід до формування механізмів забезпечення фінансової безпеки

Значний внесок у розвиток теоретичних підходів зробила колективна праця «Енциклопедія банківської справи України». У цьому джерелі наведено системний підхід до фінансової безпеки банків та розглянуто основні аспекти регулювання банківської діяльності.

Дослідження Hayden E. та Porath D. надає уявлення про сучасні міжнародні практики управління ризиками банків. У роботі акцентується увага на методах оцінки та стрес-тестування фінансових ризиків відповідно до вимог Базельських угод. Це дослідження є важливим для адаптації української банківської системи до міжнародних стандартів.

Різні підходи до вивчення фінансової безпеки підкреслюють різноманітність цієї концепції та необхідність подальших досліджень для вдосконалення існуючих теоретичних та практичних методів.

Мета, завдання та методи дослідження (Purpose, objectives and research methods). Метою даного дослідження є аналіз сутності та особливостей фінансової безпеки фінансових

установ, особливо щодо внутрішніх і зовнішніх загроз на прикладі АТ «ПУМБ». Дослідження розглядає вплив різних економічних та політичних факторів на банківську стабільність, визначає ключові ризики та розробляє рекомендації щодо підвищення фінансової безпеки з урахуванням поточних проблем, таких як кіберзагрози та інтеграція інформаційних технологій.

Завдання цього дослідження полягають у наступному:

- роз'яснення суті та основних особливостей поняття «Фінансова безпека банку»;
- аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на фінансову безпеку фінансових установ;
- вивчення ролі ефективного управління, правових механізмів та відповідності міжнародним стандартам у забезпеченні стабільності банківського сектору;
- дослідження динаміки активів і зобов'язань банку АТ «ПУМБ» за 2021-2023 рр.;
- оцінка ефективності використання інформаційних технологій для мінімізації ризиків і підвищення фінансової стабільності.

У дослідженні застосовано економіко-статистичний аналіз для оцінки змін у структурі активів і пасивів. Використання методів порівняльного аналізу та стрес-тестування сприяє виявленню основних загроз фінансовій стабільності.

Результати цього дослідження дають практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів забезпечення фінансової безпеки банків, які важливі для стабільності економічної системи.

Результати (Research results). У перекладі з грецької «Безпека» означає «Контроль над ситуацією» [7]. Однак у більшості економічних джерел поняття «Безпека банку» трактується як стабільний стан діяльності, що гарантує досягнення цілей банку та отримання прибутку незалежно від умов функціонування і захищає банк від внутрішніх та зовнішніх джерел нестабільності. Це здатність банку своєчасно та адекватно реагувати на негативні впливи з боку обох середовищ та протистояти спробам посягань на майно, діяльність та репутацію банку, а також ефективно захищатися від усіх загроз [8]. Таким чином, це стан захищеності від внутрішніх і зовнішніх ризиків, що передбачає систему заходів, спрямованих на захист інтересів власників, клієнтів, працівників та керівництва банку [6].

Таблиця 1. Порівняльна таблиця сутності поняття «Фінансова безпека банку»

Table 1. Comparative table of the essence of the concept "Financial Security of a Bank"

Автор(и)	Визначення поняття «Фінансова безпека банку»
Литовченко О., Самойлов Б. [9]	Фінансова безпека банку – це стан, за якого банківська установа здатна ефективно протистояти як внутрішнім, так і зовнішнім викликам, зберігаючи стабільність і рівновагу. Вона свідчить про можливість банку формувати достатні фінансові ресурси для досягнення поставлених цілей, забезпечення безперервності діяльності та стійкого розвитку
Побережний С. [10]	Фінансова безпека банків є ключовим аспектом як фінансової системи, так і загальної національної безпеки. Вона характеризується здатністю банківської установи протистояти різноманітним загрозам, досягати своїх стратегічних завдань і генерувати ресурси, необхідні для стабільного розвитку та ефективного функціонування
Голобородько Ю. [4]	Фінансова безпека фінансових установ – це стан, що демонструє оптимальне використання та розподіл ресурсів з мінімізацією ризиків і негативних наслідків. Водночас вона передбачає збереження можливостей для саморозвитку, підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності банківських установ

Джерело: систематизовано автором.

Source: systematized by the author.

Фінансова безпека банку є динамічною системою, яка постійно розвивається і потребує регулярного моніторингу та адаптації. Цей процес передбачає врахування як

зовнішніх (економічне та політичне середовище), так і внутрішніх факторів (ефективність управління та операційної діяльності) та розробку заходів з мінімізації ризиків. Водночас банки повинні забезпечувати ефективну взаємодію з державними органами та іншими структурами, які впливають на їхню діяльність, зокрема, з метою регулювання операцій з високим ступенем ризику та забезпечення прозорості своєї діяльності.

Для забезпечення фінансової безпеки банківської системи слід реалізувати комплекс заходів, спрямованих на зменшення впливу основних ризиків. Зокрема, необхідно:

- вдосконалити корпоративне управління для підвищення ефективності роботи та фінансової стійкості банків;
- адаптувати діяльність українських банків до міжнародних стандартів;
- посилити вимоги щодо мінімального рівня капіталу;
- продовжити процес рекапіталізації банківського сектору;
- забезпечити більшу прозорість фінансового стану банків та структури управління їх власниками;
- узгоджувати ключові показники діяльності банків із міжнародними стандартами;
- покращити правовий захист кредиторів;
- підтримувати низький рівень інфляції та стабільність валютного курсу;
- створювати сприятливі умови для інвестицій з метою покращення міжнародних кредитних рейтингів [14].

Фінансова безпека банків є важливим елементом стабільності економічної системи будь-якої країни. Правові механізми відіграють ключову роль у забезпеченні цієї безпеки, встановлюючи чіткі рамки діяльності фінансових установ, регулюючи їхню взаємодію з клієнтами та партнерами, а також захищаючи їх від внутрішніх і зовнішніх загроз. Правові засади фінансової безпеки банків охоплюють багато аспектів, які мають фундаментальне значення для стабільного функціонування банківського сектору.

Базельська угода II - це документ, який регулює питання, пов'язані з визначенням та реалізацією цілей центрального банку, включаючи управління банківськими ризиками [16]. Базельський комітет з банківського нагляду при Банку міжнародних розрахунків був створений у 1974 році центральними банками країн G10 (США, Німеччина, Великобританія, Бельгія, Італія, Швеція, Канада, Франція, Нідерланди та Японія). Згідно з принципами Базельської угоди, опублікованими в 1988 році для забезпечення кредитоспроможності банків, відношення ризикових активів до загального капіталу не повинно перевищувати 8%. Базельська угода II була прийнята Комітетом з банківського нагляду в 2004 році і є важливим документом для сприяння ефективному управлінню ризиками в банках. Угода Базель II використовує інструменти для зниження кредитного ризику шляхом створення системи, заснованої на кількісній оцінці ризиків самими банками, що сприяє зміцненню банківської системи та забезпеченню фінансової стабільності.

Варто зазначити, що всі економічні фактори є невід'ємною частиною фінансової безпеки. Фінансова безпека відповідає за запобігання фінансовим загрозам за допомогою тактики і стратегії. Важливою складовою фінансової безпеки є ефективна структура капіталу та комплекс заходів, що забезпечують досягнення банками ліквідності, стабільності та максимальної платоспроможності. Тому дотримання вимог Базельської угоди II є життєво важливим для протидії сучасним економічним загрозам. Зокрема, в умовах нестабільності міжнародної економіки та зовнішньої політики багато банків стикаються з труднощами у виконанні вимог щодо достатності капіталу для фінансування дефолтних кредитів.

Національний банк України є центральним банком України та установою, відповідальною за забезпечення фінансової безпеки українських банків, що функціонує як спеціальний центральний орган виконавчої влади. Банки, що працюють в Україні, забезпечують фінансову безпеку через систему установ.

Правова база базується на національному законодавстві, що регулює діяльність банківських установ. В Україні ця база включає Закон «Про банки і банківську діяльність» [11], Закон «Про Національний банк України» [12] та підзаконні акти. Ці документи встановлюють основні принципи банківської діяльності, ліцензійні вимоги та нормативи достатності капіталу, а також правила звітності та взаємодії між банками та їхніми клієнтами.

Управління фінансовими ресурсами та грошовими потоками банку є одним з ключових елементів сучасної системи менеджменту і набуває особливого значення в умовах сучасного банківського середовища. Це вимагає від менеджерів різних рівнів знань теорії, структури, предмету, основних небезпек та загроз фінансової безпеки, а також кількісних та якісних показників оцінки безпеки. Також важливим є вміння аналізувати фактори і, найголовніше, розуміти основні напрямки забезпечення фінансової безпеки та застосовувати ці знання на практиці. Основні підсистеми фінансової безпеки банку відображені в загальній структурі системи фінансової безпеки, наведеній на рис. 1.

Рис. 1. Система фінансової безпеки банку
Figure 1. System of Financial Security of a Bank
Джерело: побудовано автором.
Source: prepared by the authors

Оцінка ресурсів банку є ключовим етапом у всебічному аналізі його фінансової та операційної діяльності. Це обумовлено тим, що пасивні операції відіграють важливу роль, створюючи базу для активних операцій, оскільки саме вони надають ресурси, необхідні для ефективної роботи активів банку.

Для аналізу ключових показників діяльності банку використано фінансову звітність АТ «ПУМБ» за період 2021-2023 рр. (в млн. грн). В ході аналізу буде розглянута динаміка низки ключових показників, зокрема зміни в структурі капіталу, активів та зобов'язань, а також склад прибутків та збитків.

Банківські активи зросли на 6,89% у 2022 році, але значно збільшилися до 37,09% у 2023 році. Ці зміни підкреслюють необхідність ефективного управління ризиками та стратегічного планування для підтримки фінансової стабільності [1, 2, 3].

Таблиця 2. Динаміка, склад та структура активів АТ «ПУМБ» за 2021-2023 роки
Table 2. Dynamics, composition, and structure of assets of JSC «FUIB» for 2021-2023

Найменування статті	Значення по роках						Відхилення			
	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2022 до 2021 рр.		2023 до 2022 рр.	
	грн	Питома вага, %	грн	Питома вага, %	грн	Питома вага, %	Абсол.	Відн., %	Абсол.	Відн., %
Грошові кошти та їх еквіваленти	21326213	20,38	46455869	41,53	33747952	22,01	25129656	117,83	-12707917	-27,35
Кошти в інших банках	2802502	2,68	3409916	3,05	4231505	2,76	607414	21,67	821589	24,09
Кредити та заборгованості клієнтів	53086793	50,73	43770237	39,13	52058047	33,95	-9316556	-17,55	8287810	18,93
Похідні фінансові активи	10814	0,01	0	0,00	8510	0,01	-10814	-100,00	8510	0,00
Інвестиційна нерухомість	62099	0,06	59168	0,05	59168	0,04	-2931	-4,72	0	0,00
Інвестиції в цінні папери	23142132	22,11	12586771	11,25	58155525	37,92	-10555361	-45,61	45568754	362,04
Основні засоби та нематеріальні активи	1954014	1,87	2365187	2,11	1972555	1,29	411173	21,04	-392632	-16,60
Необоротні активи, утримувані для продажу та активи групи вибуття	344177	0,33	259282	0,23	234030	0,15	-84895	-24,67	-25252	-9,74
Похідні фінансові активи	10814	0,01	0	0,00	8510	0,01	-10814	-100,00	8510	0,00
Інші активи	294583	0,28	534131	0,48	273802	0,18	239548	81,32	-260329	-48,74
Інші фінансові активи	1625557	1,55	2419697	2,16	2611752	1,70	794140	48,85	192055	7,94
Усього активів	104648884	100	111860258	100,00	153352846	100	7211374	6,89	41492588	37,09

Джерело: побудовано за даним [1, 2, 3].
Source: prepared based on the data [1, 2, 3].

Таблиця 3. Динаміка, склад та структура пасивів АТ «ПУМБ» за 2021-2023 роки
Table 3. Dynamics, composition, and structure of liabilities of JSC «FUIB» for 2021-2023

Найменування статті	Значення по роках						Відхилення			
	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2022 до 2021 рр.		2023 до 2022 рр.	
	грн	Питома вага, %	грн	Питома вага, %	грн	Питома вага, %	Абсол.	Відн., %	Абсол.	Відн., %
Зобов'язання перед НБУ	5693029	5,44	4188304	3,74	0	0	-1504725	-26,43	-4188304	-100
Кошти банків	1445196	1,38	2324222	2,08	2716727	1,77	879026	60,82	392505	16,89
Кошти клієнтів	80871781	77,28	90299888	80,64	126542822	82,53	9428107	11,66	36242934	40,14
Похідні фінансові зобов'язання	8204	0,01	93 807	0,08	1250	0,0008	85 603	1043,4	-92557	-98,67
Інші фінансові зобов'язання	2508955	2,40	2546201	2,27	2188420	1,43	37246	1,5	-357781	-14,05
Інші зобов'язання	1560365	1,49	825417	0,74	4495855	2,93	-734948	-47,1	3670438	444,68
Усього зобов'язань	92087530	88,00	100277839	89,55	135945074	88,66	8190309	8,89	35667235	35,57
Власний капітал										
Акціонерний капітал	4780595	4,57	4780595	4,27	4780595	3,12	0	0	0	0
Емісійний дохід	101660	0,10	101660	0,09	101660	0,07	0	0	0	0
Дооцінка	437533	0,42	430759	0,38	403283	0,26	-6774	-1,55	-27476	-6,38
Резерв під прибутки та збитки	124623	0,12	-350345	-0,31	1407291	0,92	-474968	-381,12	1757636	-501,7
Резервний капітал	2909909	2,78	2909909	2,60	2909909	1,90	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток	4206973	4,02	3823803	3,41	7787034	5,08	-383170	-9,11	3963231	103,65
Усього власного капіталу	12561293	12,00	11696381	10,45	17389772	11,34	-864912	-6,89	5693391	48,68
Усього пасивів	104648824	100,00	111974220	100,00	153334846	100,00	7325396	7,00	41360626	36,94

Джерело: побудовано за даними [1, 2, 3].
Source: prepared based on the data [1, 2, 3].

Пасиви мали значне зростання у 2023 році на 36,94% через залучення нових коштів та стабілізацію зобов'язань та власного капіталу банку [1, 2, 3].

Аналіз показав, що у 2022 році АТ «ПУМБ» зіткнувся зі зниженням кредитного портфеля на 17,55% через макроекономічні ризики, тоді як у 2023 році банк відновив кредитування (+18,93%). Одночасно спостерігається суттєве зростання інвестицій у цінні папери (+362,04%). Також у 2022 році зафіксовано зростання на 200% кількості кібератак, спрямованих на українських користувачів [5]. що змусило банки, включаючи АТ «ПУМБ», збільшити інвестиції у кібербезпеку.

Загалом рух активів та пасивів вказує на необхідність збільшення співвідношення кредитного та інвестиційного портфелів та контролю за темпами зростання грошових коштів. Зростання залучених коштів потребуватиме ретельного моніторингу в майбутньому для покращення показників діяльності Банку.

На сьогодні, в комерційних банках існують як зовнішні так і внутрішні фактори, що впливають на фінансову безпеку. Зовнішні фактори формуються поза межами банків та впливають на їх діяльність, даючи змогу запобігати ризикованій кредитній політиці, неналежному контролю за позичальниками, а також потенційному банкрутству чи ліквідації банків. Основними інструментами такого регулювання є ліцензування комерційних банків, регулювання аудиторської діяльності, банківський нагляд, виявлення проблемних фінансових установ та заходи щодо запобігання банкрутству. Більшість із цих регуляторів перебуває під контролем Національного банку України.

Внутрішнє фінансове регулювання розробляється безпосередньо в банках, оскільки прибутковість та ефективність управління залежать від належного врядування, фінансового менеджменту, внутрішнього контролю, нагляду та компетентності персоналу. Системна економічна криза підкреслила важливість своєчасного та ефективного використання управлінських ресурсів, що може мати значні фінансові наслідки не лише для окремих банків, а й для банківської системи в цілому, в тому числі у глобальному масштабі [15].

Основним принципом зовнішнього регулювання є суворий контроль за порушеннями законодавства з боку Національного банку України, який активно підтримує стабільні та ключові для розвитку банківської системи установи.

Інформаційні технології та програмне забезпечення відіграють важливу роль в ефективному функціонуванні організаційної структури будь-якої організації і повинні розглядатися як невід'ємна частина цієї структури. Ефективність організаційної структури залежить від якості та своєчасності систем зберігання інформації та наявності єдиного інформаційного середовища. Це дозволяє банкам швидко реагувати на зміни та впроваджувати нові технології і продукти відповідно до потреб клієнтів та ринкової кон'юнктури.

Розвиток інформаційних технологій має бути спрямований на адаптацію організаційної структури банків, що вимагає нових підходів та вищого рівня управлінських знань. Інформаційні технології повинні стати надійним джерелом для створення унікальних конкурентних переваг, які забезпечують стабільність банку та зміцнюють його позиції на ринку.

За для підвищення фінансової безпеки, банкам необхідно ретельно та часто аналізувати всі можливі фактори, які можуть вплинути на безпеку, та розробляти більш нові методи боротьби з можливими загрозами.

Обговорення (Discussion). Результати дослідження свідчать про те, що фінансова безпека банківських установ є багатогранною системою, яка залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх факторів. Аналіз показників діяльності АТ «ПУМБ» за 2021–2023 роки дозволяє визначити ключові тенденції та виклики, з якими стикається банк у сучасних умовах:

- Вплив зовнішніх факторів на фінансову безпеку банку. Економічна нестабільність, військові дії, зростання інфляції та коливання валютного курсу значно впливають на стан банківської системи України. Як показує аналіз структури активів АТ «ПУМБ», у 2022 році спостерігався різкий спад кредитного портфеля (-17,55%) на фоні зростання частки грошових коштів та їх еквівалентів (+117,83%), що свідчить про зміну стратегії управління ліквідністю через зростання ризиків неповернення кредитів. У 2023 році банк частково відновив кредитування (+18,93%), але зберіг високий рівень інвестицій у цінні папери (+362,04%), що підкреслює прагнення до диверсифікації джерел доходу.

- Значення внутрішніх факторів та управлінських рішень. Ефективне управління капіталом залишається ключовим для забезпечення фінансової безпеки банку. У структурі активів спостерігалось збільшення інвестицій в основні засоби у 2022 році (+21,04%), що, ймовірно, пов'язано з модернізацією операційних процесів та інтеграцією інформаційних технологій. Проте у 2023 році цей показник скоротився (-16,60%), що може свідчити про оптимізацію витрат у відповідь на економічні виклики.

- Роль регуляторних та правових механізмів. Дотримання банками нормативів достатності капіталу, передбачених Базельською угодою II, є важливим елементом забезпечення фінансової стабільності. Аналіз діяльності АТ «ПУМБ» показує, що банк активно адаптується до регуляторних вимог, хоча нестабільність зовнішнього середовища ускладнює виконання цих нормативів.

- Виклики інформаційної безпеки та вплив цифровізації. Сучасні кіберзагрози потребують від банків впровадження нових підходів до управління ризиками. Інтеграція цифрових технологій стала одним із пріоритетів для банківського сектору. Використання таких технологій не лише підвищує ефективність роботи, а й дозволяє мінімізувати вплив внутрішніх і зовнішніх ризиків, зокрема через автоматизацію процесів аналізу даних та впровадження систем раннього попередження.

- Стратегічні висновки для банківського сектору. Досвід АТ «ПУМБ» демонструє важливість балансу між консервативною стратегією збереження ліквідності та активним пошуком нових джерел доходу, таких як інвестиції у цінні папери. Водночас, враховуючи значний вплив зовнішніх факторів, особливо політичних та економічних ризиків, банкам необхідно впроваджувати більш адаптивні стратегії управління ризиками, спираючись на інноваційні підходи.

На відміну від ПриватБанку, який у 2023 році дотримувався обережної кредитної політики (+5%), АТ «ПУМБ» продемонстрував більш динамічне зростання кредитування (+18,93%), що свідчить про його гнучку адаптацію до ринкових умов. Водночас банку варто посилити заходи кібербезпеки та удосконалити управління ліквідністю.

Подальший аналіз фінансової безпеки банків має враховувати вплив геополітичних ризиків та глобальних трендів, таких як зростання значення екологічних, соціальних та управлінських стандартів. Дослідження також можуть фокусуватись на впливі цифровізації на взаємини банків із клієнтами та підвищення їхньої конкурентоспроможності на ринку.

Таким чином, результати аналізу демонструють, що фінансова безпека банків є багатовимірним явищем, і її забезпечення вимагає інтеграції правових, технологічних та управлінських підходів із урахуванням особливостей зовнішнього та внутрішнього середовища.

Обговорення (Discussion). Таким чином, представлене дослідження ґрунтується на аналізі фінансової безпеки банківських установ, яка є ключовим елементом стабільності банківського сектору та економіки в цілому. Основним аспектом є визначення поняття фінансової безпеки як здатності банків протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, зберігаючи при цьому стабільність фінансових показників.

Вона базується на дослідженні діяльності АТ «ПУМБ» за період 2021-2023 рр. та дозволяє зробити важливі висновки щодо основних тенденцій у структурі активів та пасивів банків.

Дослідження містить комплексний аналіз фінансових показників та підкреслює важливість ефективного управління активами та пасивами. Зокрема, в таблиці 2 наведено динаміку активів банку, де основні зміни пов'язані зі збільшенням загальних активів на 6,89% у 2022 році та значним зростанням на 37,09% у 2023 році. Зміна структури активів свідчить про збільшення вкладень у цінні папери, які зросли на 362,04% у 2023 році. Це свідчить про зміну інвестиційної стратегії банку та стратегії управління ризиками. Водночас зменшення кредитних активів на 17,55% у 2022 році з подальшим зростанням на 18,93% у 2023 році відображає зміни в кредитній політиці банку.

З іншого боку, аналіз зобов'язань, представлений у Таблиці 3, показує, що зобов'язання банку перед клієнтами значно зросли на 40,14% у 2023 році, що свідчить про збільшення залучених коштів. Хоча це є позитивним показником довіри клієнтів до банку, це також підкреслює важливість управління ліквідністю та контролю за збільшенням боргу.

Це дослідження також фокусується на ролі правових механізмів у забезпеченні фінансової безпеки банків. Воно вказує на важливість дотримання вимог щодо достатності капіталу згідно з Базельською угодою II, що дозволяє банкам ефективно управляти ризиками та підтримувати стабільність у нестабільному економічному середовищі.

Загалом, висновки підкреслюють необхідність стратегічного планування та активного управління ризиками для забезпечення фінансової стабільності банків, а саме:

- пропонується виділити 5% від прибутку для формування резерву на покриття кіберризиків;
- збалансувати структуру активів, забезпечивши співвідношення між кредитним портфелем та інвестиціями в цінні папери на рівні 1:1;
- інтегрувати систему раннього виявлення загроз на основі ІТ-аналітики.

У рамках дослідження запропоновано адаптивну модель оцінки фінансової безпеки банку в умовах кризи. АТ «ПУМБ» відноситься до банків, які активно адаптуються до ринкових змін, зокрема, збільшуючи інвестиційну діяльність та залучаючи нових клієнтів.

Список літератури

1. АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК» Фінансова звітність За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року разом зі звітом незалежних аудиторів. Банк ПУМБ. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/фінансова%20звітність_fuib_21fsu_isa_with%20signatures.pdf?v=638018659905849369
2. АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК» Фінансова звітність За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року разом зі звітом незалежних аудиторів. Банк ПУМБ. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_fuib_22fsu_isa_with%20signatures.pdf?v=638187983750048055
3. АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК» Фінансова звітність За рік, що закінчився 31 грудня 2023 року разом зі звітом незалежних аудиторів. Банк ПУМБ. URL: https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_fuib_23fsu_isa_ukr.pdf?v=638497404704089380
4. Голобородько Ю. О. Теоретичні підходи до розкриття сутності та складових фінансової безпеки банківських установ. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. № 22.12. С. 194–198.
5. Держустанови й банки під шквалом кібератак. Хто ще в зоні підвищеного ризику у 2025-му і яка стратегія захисту спрацює? Поради від експерта у сфері кібербезпеки. Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/innovations/kiberriziki-na-ponad-10-trln-zbitkiv-yaki-galuzi-biznesu-naybilshe-atakuyut-kiberzlochintsi-ta-yak-minimizuvati-naslidki-instruktsiya-vid-eksperta-u-sferi-kiberbezpeki-olega-poligenko-23012025-26534>
6. Енциклопедія банківської справи України / ред. колегія В. С. Стельмах (голова) та ін.; Національний банк України, Ін-т незалежних експертів. Київ : Молодь; Ін Юре, 2001. 680 с.
7. Єрмошенко А. М. Визначення поняття фінансової безпеки страховика та її категорій. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. № 4. С. 46–51.
8. Зубок М. І. Безпека банківської діяльності : навч. посіб. КНЕУ, 2002. 190 с.

9. Литовченко О. Ю. Теоретико-методичне підґрунтя до управління фінансовою безпекою банку. *Матеріали за 8-а міжнародна научна практична конференція, «Achievement of high school»* : зб. наук. пр., м. Софія, 17–25 листоп. 2012 р. Софія, 2012. С. 10–15.
10. Побережний С. М. Фінансова безпека банківської діяльності : навч. посіб. / за ред. О. Л. Пластун, Т. М. Болгар. Суми, ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 112 с.
11. Про банки і банківську діяльність. Офіційний вебпортал парламенту України. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
12. Про Національний банк України. Офіційний вебпортал парламенту України. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
13. Частка непрацюючих кредитів у банках за 2023 рік скоротилася до 37.4%. Національний банк України. [Електронний ресурс] URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-za-2023-rik-skorotilasya-do-374>
14. Шевців Л. Ю., Сенишин Б. Б. Шляхи підвищення фінансової безпеки банків України в умовах глобалізаційних процесів. *Бізнес Інформ*. 2020. №9. С. 254–262. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-254-262>
15. Шуміло О. С., Заїка О. В., Гречко С. Є. Аналіз сучасного стану банківської системи України. *Економічний простір*. 2023. № 188. С. 195–199. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/188-32>
16. Hayden E., Porath D. The basel II risk parameters: estimation, validation, stress testing – with applications to loan risk management. 2nd ed. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, 2011. 435 p.
Стаття надійшла до редакції 28.11.2024
Статтю рекомендовано до друку 15.01.2025

Внесок авторів: всі автори зробили рівний внесок у цю роботу

Конфлікт інтересів: автори повідомляють про відсутність конфлікту інтересів

Hnyp Nataliia

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Banking Business and Financial Technologies
Educational and Scientific Institute «Karazin Banking Institute»
V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine
4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: n.o.gnip@karazin.ua
ORCID ID: [0000-0002-0856-9619](https://orcid.org/0000-0002-0856-9619)

Lezgovko Aleksandra

Doctor of Sciences in Insurance, Reinsurance and Risk Management, Associate Professor Vilnius University, Faculty of
Economics and Business Administration, Saulėtekio av. 9, 2nd building, 10222, Vilnius, Lithuania,
e-mail: aleksandra.lezgovko@evaf.vu.lt
ORCID ID: [0000-0002-5091-4084](https://orcid.org/0000-0002-5091-4084)

Lebedynska Yevheniia

Student, the second (Master's) level of higher education
Educational and Scientific Institute «Karazin Banking Institute»
V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine
4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: yevheniia.lebedynska@student.karazin.ua
ORCID ID: [0009-0008-1754-0018](https://orcid.org/0009-0008-1754-0018)

Identification of key threats to the financial security of the bank (based on the example of JSC "FUIB")

Abstract. The article examines the essence of the concept of financial security of banking institutions, which is of great importance for ensuring the stability of the banking sector and the economic system as a whole. Ensuring the financial security of banks is a key condition for the stable functioning of the banking system and the overall development of the economy. This topic becomes particularly relevant in modern conditions, where the financial stability of banking institutions is influenced by numerous external and internal factors. Special attention is paid to the analysis of internal and external risks that pose a threat to the financial stability of a bank.

The subject of the study is the activities of JSC "PUMB" during the period of 2021–2023. A detailed analysis of the dynamics of key financial indicators, including assets, liabilities, profits, and losses, allowed for the identification of the main factors affecting the level of the bank's financial security. The study emphasizes aspects such as the impact of economic, political, and technological risks, as well as the need to comply with international regulatory standards, particularly the requirements of Basel II.

The methodological basis of the research includes methods of analysis and synthesis, economic-statistical and comparative analysis, which helped assess the impact of external conditions and internal management mechanisms on the bank's financial stability. The obtained results confirm that effective risk management and adaptation to modern challenges—such as the digitalization of financial services, cyber threats, and increasing competition—are critical for ensuring the financial resilience of banking institutions.

The research findings have both theoretical and practical significance. They offer recommendations for improving risk management mechanisms, enhancing the efficiency of operational activities, and strengthening the financial security of banks in the long term. Additionally, the proposed measures aim at developing strategies for adapting the banking system to unstable economic conditions and new challenges. Thus, the study contributes to the formation of a solid foundation for ensuring the stability and effective functioning of banks in the modern economic environment.

Keywords: financial security, banking, risk management, internal and external threats, financial stability, assets, liabilities.

Formulas: –; fig.: 1; tabl.: 3; bibl: 12.

JEL Classification: G 21.

For citation: Hnyp N., Lezgovko A., Lebedynska Y. Identification of key threats to the financial security of the bank (based on the example of JSC "FUIB"). Financial and Credit Systems: Prospects for Development. №1(16) 2025. P. 20-32. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2025-1-02> [in Ukrainian]

References

1. Joint-Stock Company "First Ukrainian International Bank." (2021). Financial statements for the year ended December 31, 2021, together with the independent auditors' report. PUMB Bank. Retrieved from https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/фінансова%20звітність_fuib_21fsu_isa_with%20signatures.pdf?v=638018659905849369 [in Ukrainian].
2. Joint-Stock Company "First Ukrainian International Bank." (2022). Financial statements for the year ended December 31, 2022, together with the independent auditors' report. PUMB Bank. Retrieved from <https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2>

- [%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_fuib_22fsu_isa_with%20signatures.pdf?v=638187983750048055](#) [in Ukrainian].
3. Joint-Stock Company "First Ukrainian International Bank." (2023). Financial statements for the year ended December 31, 2023, together with the independent auditors' report. PUMB Bank. Retrieved from https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua/%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_fuib_23fsu_isa_ukr.pdf?v=638497404704089380 [in Ukrainian].
  4. Holoborodko, Y. O. (2012). Theoretical approaches to revealing the essence and components of financial security of banking institutions. Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine, (22.12), 194–198.
  5. State institutions and banks under a barrage of cyberattacks. Who else is at increased risk in 2025, and what defense strategy will work? Advice from a cybersecurity expert. Forbes.ua. Retrieved from <https://forbes.ua/innovations/kiberriziki-na-ponad-10-trln-zbitkiv-yaki-galuzi-biznesu-naybilshe-atakuyut-kiberzlochintsi-ta-yak-minimizuvati-naslidki-instruktsiya-vid-eksperta-u-sferi-kiberbezpeki-olega-poligenko-23012025-26534> [in Ukrainian].
  6. Stelmakh, V. S. (Ed.). (2001). Encyclopedia of banking of Ukraine. Kyiv: Molod; In Jure.
  7. Yermoshenko, A. M. (2004). Definition of the concept of financial security of an insurer and its categories. Actual Problems of Economics, (4), 46–51.
  8. Zubok, M. I. (2002). Banking security: Textbook. KNEU.
  9. Lytovchenko, O. Yu. (2012). Theoretical and methodological foundations for managing the financial security of a bank. In Materials of the 8th International Scientific Practical Conference, "Achievement of High School": Collection of Scientific Papers, Sofia, November 17–25, 2012 (p. 10–15). Sofia.
  10. Poberezhny, S. M. (2010). Financial security of banking: Textbook (O. L. Plastun & T. M. Bolgar, Eds.). Sumy: SSU "UABS of the National Bank of Ukraine."
  11. On banks and banking activities. (2000). Parliament of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> [in Ukrainian].
  12. On the National Bank of Ukraine. (1999). Parliament of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> [in Ukrainian].
  13. The share of non-performing loans in banks decreased to 37.4% in 2023. (2023). National Bank of Ukraine. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/chastka-nepratsyuyuchih-kreditiv-u-bankah-za-2023-rik-skorotilasya-do-374> [in Ukrainian].
  14. Shevtsiv, L. Yu., & Senyshyn, B. B. (2020). Ways to improve the financial security of Ukrainian banks in the context of globalization processes. Business Inform, (9), 254–262. Retrieved from <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-254-262>
  15. Shumilo, O. S., Zaika, O. V., & Grechko, S. Ye. (2023). Analysis of the current state of the banking system of Ukraine. Economic Space, (188), 195–199. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2224-6282/188-32>
  16. Hayden, E., & Porath, D. (2011). The Basel II risk parameters: Estimation, validation, stress testing – with applications to loan risk management (2nd ed.). Springer-Verlag.
- The article was received by the editors 28.11.2024*
The article is recommended for printing 15.01.2025

Authors Contribution: All authors have contributed equally to this work

Conflict of Interest: The authors declare no conflict of interest